

Η εξέλιξη πρέπει να προβληματίσει τη Λευκωσία, καθώς δεν εξασφαλίζει καθαρή λιβανική θέση στο δικό της αίτημα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **Γαβριήλ Χαρίτου**

Από τις 14 Οκτωβρίου 2020 βρίσκονται σε εξέλιξη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και με αμερικανική διαμεσολάβηση οι έμμεσες διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραήλ και Λιβάνου για την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών τους. Αντικείμενο της διαφοράς αποτελεί μία θαλάσσια έκταση 800 τετ. χλμ., όπου βρίσκονται τα κοιτάσματα Karish και Qarra.

Χαμένες ευκαιρίες

Η διαφορά Ισραήλ-Λιβάνου διατηρείται σχεδόν μία δεκαετία και απασχόλησε τις ισραηλινές κυβερνήσεις υπό τον Νετανιάχου, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Γαλλία αλλά και την Κυπριακή Δημοκρατία. Από τη μια, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως ο τρίτος κατά σειρά εμπορικός εταίρος του

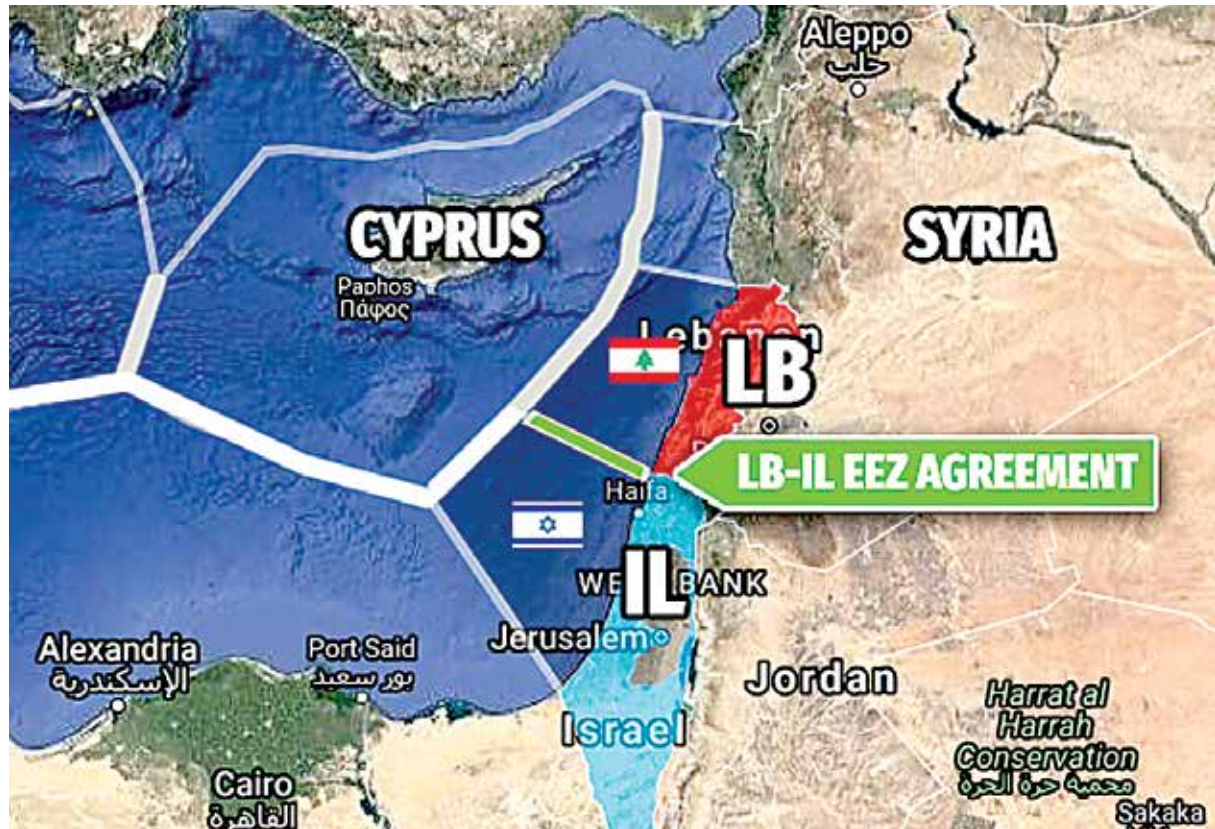
Σήμερα αναμένεται στη Βηρυτό ο Αμερικανός διαπραγματευτής Άμος Χόχσταϊν

Λιβάνου, ενδιαφέρεται έντονα για την πορεία της οικονομίας του. Από την εκμετάλλευση του λιβανικού φυσικού αερίου προσέβλεπε και σε δική της οφέλη, που θα μπορούσαν ίσως να διασυνδεθούν με το εγχείρημα του EastMed, όσο παρέμενε επίκαιρο.

Από την άλλη, η Γαλλία, λόγω των ιστορικών της δεσμών με τον Λίβανο, προωθούσε την επίλυση της διαφοράς προκειμένου να ξεφύγει η λιβανική οικονομία από το διαφαινόμενο αδιέξοδο. Δεν ήταν τυχαίες οι επανειλημμένες προσπάθειες του Παρισιού να ανευρεθούν διεθνείς επενδυτές και δανειστές, υπό την προϋπόθεση ότι η λιβανική κυβέρνηση θα προχωρούσε σε δομικές μεταρρυθμίσεις - κάτι που δεν έγινε ποτέ.

Τέλος, έντονο ήταν και το ενδιαφέρον της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία θεωρήσε ότι, διά της δικής της διαμεσολάβησης, θα επιτυγχάνονταν μία «λύση-πακέτο» μέσω μιας 'τριγωνικής συμφωνίας', η οποία θα επέλυε το ζήτημα της θαλάσσιας οριοθέτησης Ισραήλ-Λιβάνου, αλλά παράλληλα θα διευθετούσε και μία σημαντική χρόνια εκκρεμότητα ως προς ορισμένα σημεία της οριοθέτησης των ΑΟΖ Κύπρου-Λιβάνου. Από το 2007 η Λευκωσία αναμένει από το λιβανικό Κοινοβούλιο να επικυρώσει τη συμφωνία οριοθέτησης των ΑΟΖ χωρίς επιφυλάξεις, περιλαμβάνοντας και το βορειότερο σημείο οριοθέτησης - πράξη που θα αποτελέσει απόδειξη ότι ο Λίβανος θα δηλώνει ότι η ΑΟΖ που καθόρισε η Κυπριακή Δημοκρατία είναι και η μοναδική νόμιμη θαλάσσια οριοθέτηση στο νησί, αποκλείοντας κάθε άλλη που καθόρισαν οι «αρχές» της «ΤΔΒΚ».

Προς μεγάλη απογοήτευση των Βρυξελλών, του Παρισιού και της Λευκωσίας, η άτυπη διαμεσολάβησή τους δεν απέδωσε, προσκρούοντας στα εγγενή προβλήματα που αντιμετωπίζει το λιβανικό πολιτικό σύστημα. Η εκάστοτε λιβανική κυβέρνηση αδυνατεί να εφαρμόσει ενιαία γραμμή. Το αποτυχημένο σύστημα του λιβανικού κοινοτισμού και η διαρκής πολιτική αστάθεια που ανέκαθεν δημιουργεί, κατέστησε την πολύπαθη γειτονική χώρα ουραγό στη συνολική προσπάθεια αξιοποίησης των ενεργειακών κοιτασμάτων της Ανατολικής Μεσογείου. Η αναποφασιστικότητα της Βηρυτού αποτέλεσε την πραγματική αιτία που ο Λίβανος δεν μετέχει στο Φόρουμ Φυσικού Αερίου της Ανατολικής Μεσογείου EMGF, αφήνοντας ανεκμετάλλετες κρίσιμες συγκυρίες, που μπορεί να μην επαναληφθούν. Ακολουθώ-

Η συμφωνία Ισραήλ-Λιβάνου θα ορίζει ότι η διαφιλονικούμενη θαλάσσια ζώνη θα διαμοιραστεί, ώστε το κοιτάσμα Karish να περιέρχεται στο Ισραήλ, ενώ το κοιτάσμα Qarra να αποδίδεται στον Λίβανο

Η θαλάσσια οριοθέτηση μεταξύ Ισραήλ - Λιβάνου

ντας την γνωστή τακτική να αποζητά έξωθεν παρεμβάσεις για να αντιμετωπισθούν τα εγχώρια κακώς κείμενα, η λιβανική εξωτερική πολιτική χρωματίζεται από τις απομονωτικές επιλογές της οϊπικής Χεζμπολάχ, που κατέστησε τον Λίβανο δορυφόρο των επιλογών της Τχεράνης. Επιπροσθέτως, πολύ συγκεκριμένοι παράγοντες του λιβανικού κατεστημένου παρέσυραν τη χώρα στις έωλες υποσχέσεις της Άγκυρας για οικονομική στήριξη. Τρανταχτό παράδειγμα της λανθασμένης αυτής επιλογής αποτέλεσε η απόφαση της λιβανικής κυβέρνησης το 2019 να συμβληθεί με τουρκική εταιρεία που παρείχε ακριβό ηλεκτρικό ρεύμα από πλωτές γεννήτριες στα ανοικτά της Βηρυτού, δίνοντας το έναυσμα για μαζικές διαδηλώσεις, αλλά και τη χαριστική βολή στην τοπική οικονομία. Η οικονομική κατάρρευση είναι πια γεγονός και ο Λίβανος αποδεικνύει πως μια χώρα μπορεί να καταστρέψει τον εαυτό της.

Συμφωνία με τετελεσμένα

Η έναρξη των διαπραγματεύσεων με αμερικανική διαμεσολάβηση και υπό την αιγίδα του ΟΗΕ τον Οκτώβριο του 2020 δεν συνέβη

τυχαία. Είχε μεσολαβήσει η πολύνεκρη έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού δύο μήνες νωρίτερα. Οι διαμαρτυρίες κατά της Χεζμπολάχ, που φερόταν να ευθύνεται για την καταστροφή, μείωσαν την κυβερνητική της επιρροή με αποτέλεσμα η τοπική πολιτική ηγεσία να «αφεθεί» να καθήσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Σήμερα αναμένεται να φτάσει στη Βηρυτό ο Αμερικανός διαπραγματευτής, Άμος Χόχσταϊν, και όλα δείχνουν ότι το κείμενο της τελικής συμφωνίας Ισραήλ-Λιβάνου είναι σχεδόν έτοιμο. Όμως, ο Λίβανος βρίσκεται ήδη προ τετελεσμένων. Το ισραηλινό υπουργείο ενέργειας έχει προ πολλού αδειοδοτήσει την ελληνικών συμφερόντων εταιρεία Enegean για να εκμεταλλευθεί το κοιτάσμα Karish, που βρίσκεται εντός της διαφιλονικούμενης θαλάσσιας ζώνης. Μάλιστα, στις αρχές Ιουλίου τοποθετήθηκε η πλατφόρμα της Enegean στα ανοικτά των νότιων λιβανικών ακτών και τον Σεπτέμβριο πρόκειται να αρχίσει η εξόρυξη. Αντιδρώντας, η Χεζμπολάχ πραγματοποίησε προειδοποιητικές εκτοξεύσεις UAV, που καταρρίφθηκαν από τις ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις. Εδώ και ένα μήνα, το ισραηλινό ναυ-

τικό και η αεροπορία βρίσκονται σε ετοιμότητα γύρω από την πλατφόρμα της Enegean. Οι απειλές της Χεζμπολάχ προλέγουν ακόμα και πόλεμο με το Ισραήλ σε περίπτωση που «κλαπεί το λιβανικό φυσικό αέριο» του Karish. Ωστόσο, αντιμετωπίζονται με ψυχραιμία, αυτή τη φορά από την κυβέρνηση του Λιβάνου, που φαίνεται αποφασισμένη να κλείσει αυτό το κεφάλαιο.

Όπως διέρρευσε την περασμένη Τρίτη (26/7) από την κρατική ισραηλινή τηλεόραση, η συμφωνία Ισραήλ-Λιβάνου θα ορίζει ότι η διαφιλονικούμενη θαλάσσια ζώνη θα διαμοιραστεί, ώστε το κοιτάσμα Karish να περιέρχεται στο Ισραήλ (όπως αναμενόταν), ενώ το κοιτάσμα Qarra να αποδίδεται στον Λίβανο. Παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον η πληροφορία που φέρει την Enegean να εκμεταλλεύεται τόσο το ισραηλινό κοιτάσμα Karish, όσο και το λιβανικό Qarra.

**Ο δρ Γαβριήλ Χαρίτος διδάσκει Ιστορία των Πολιτικών Σχέσεων Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και στο ισραηλινό Πανεπιστήμιο Μπεν-Γκουριόν. Είναι ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ (Πρόγραμμα Μεσογείου).*

Ο Αμερικανός διαπραγματευτής για ενεργειακά ζητήματα Άμος Χόχσταϊν (στο κέντρο) με τον Λιβάνο Πρόεδρο συζητήσαν το όλο θέμα σε ανώνυμότη τους στη Βηρυτό, μέσα Ιουνίου.

Η σημασία για την Κύπρο

Ανεξαρτήτως της λύσης που θα δοθεί τελικά στην διαφορά Ισραήλ-Λιβάνου, το κυπριακό ενδιαφέρον έγκειται κυρίως σε ένα βασικό χαρακτηριστικό της διαπραγματεύσεως που βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και δύο χρόνια. Όπως ανακοινώθηκε εξ αρχής, τόσο η έμμεση διαπραγματευτική διαδικασία μεταξύ Ισραήλ και Λιβάνου, όσο και η συμφωνία που θα καταρτισθεί (εάν και εφόσον συμβεί κάτι τέτοιο) με κανέναν τρόπο δεν θα συνεπάγεται την καθ' οιονδήποτε τρόπο εξομάλυνση των διπλωματικών σχέσεων Ισραήλ-Λιβάνου. Αυτή ήταν η πρώτη και βασικότερη απαίτηση της λιβανικής πλευράς, την οποία και αποδέχθηκαν οι Ισραηλινοί χωρίς να διαπραγματευθούν περαιτέρω. Αυτή η σημαντική πρωτοτυπία διευκόλυνε ποικιλοτρόπως την πορεία των διαπραγματεύσεων. Από κυπριακής απόψεως όμως, δημιουργείται έτσι ένα δυσάρεστο προηγούμενο.

Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η Κυπριακή Δημοκρατία ήλπιζε ότι, διαμεσολαβώντας στη διαφορά Ισραήλ-Λιβάνου, θα κατάφερνε να επιλύσει τις διμερείς της εκκρεμότητες με την Βηρυτό ως προς την οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ. Στόχος της Λευκωσίας ήταν να δηλωθεί εμπράκτως εκ μέρους του Λιβάνου ότι η μόνη νόμιμη ΑΟΖ της Κύπρου είναι αυτή που καθορίζει το μόνο νόμιμο κράτος του νησιού, με το οποίο διατηρεί διπλωματικές σχέσεις (εν αντιθέσει με την θαλάσσια οριοθέτηση της «ΤΔΒΚ»). Τώρα όμως, που ο Λίβανος πρόκειται να οριοθετήσει την θαλάσσιά του ζώνη με ένα κράτος που δεν αναγνωρίζει διπλωματικά (με το Ισραήλ), το αίτημα της Κυπριακής Δημοκρατίας για μία ξεκάθαρη λιβανική στάση όχι μόνο δεν ικανοποιείται - αλλά δημιουργεί παρεπόμενους προβληματισμούς, τους οποίους η Λευκωσία καλείται να αντιμετωπίσει.